

Cursus
Theologische vorming
voor
Gemeenteleden
te
Drachten

Studiegids voor cursusjaar 2011/2012

Geachte cursist(e),

Met grote dankbaarheid presenteren we u weer de nieuwe Studiegids van de Theologische Vorming voor Gemeenteleden in Drachten.

In deze gids treft u allerlei informatie over het cursusjaar 2011/2012 aan, zoals lesdata en -tijden, lesstof en aanbevolen of te gebruiken literatuur.

Uiteraard zijn ook de adresgegevens van de docenten vermeld. Met vragen over de lessen kunt u altijd bij hen terecht. Voor vragen over de cursus en in alle andere gevallen, kunt u contact opnemen met de studiecoördinator.

We hopen van harte dat u ook dit seizoen weer met heel veel vreugde de cursusavonden zult volgen, en dat deze cursus mag dienen tot uw persoonlijke opbouw en die van de gemeenten waarvan we deel uitmaken.

Boven alles bidden en wensen we u van harte Gods zegen toe!

Namens de stuurgroep,

ds. J. Noordam, studiecoördinator,

Korenmolen 126,

9203 VA Drachten

0512-330343

noordam@solcon.nl

Algemene cursusgegevens

Cursuslocatie

Zalencentrum 'De Opgang' (achter de Zuiderkerk)

De Drift 46

9203 GH Drachten

tel. 0512-518393

Websites

www.tvg-drachten.nl

www.pkn.nl/tvg (landelijke commissie TVG)

Cursuscoördinator

Ds. J. Noordam, Korenmolen 126, 9203 VA Drachten, tel. 0512-330343

e-mail: noordam@solcon.nl

Penningmeester

De heer E.G. van IJken, Eyso de Wendtstraat 28, 9291 ET Kollum, tel. 0511-451588

Lesrooster

		Jaar 1	Jaar 2
Blok A	1^e uur	Liturgiek	Oude Testament
	2^e uur	Oude Testament	Liturgiek
Blok B	1^e uur	Gemeenteopbouw	Nieuwe Testament
	2^e uur	Nieuwe Testament	Gemeenteopbouw
Blok C	1^e uur	Dogmatiek	Kerkgeschiedenis
	2^e uur	Kerkgeschiedenis	Dogmatiek
Blok D	1^e uur	Ethiek	Missiologie
	2^e uur	Missiologie	Ethiek

Presentie en absentie

In verband met de uitreiking van certificaten aan het eind van de driejarige cursus wordt iedere avond een presentielijst bijgehouden. Wanneer u (onverhoopt) een of meer avonden niet bij kunt wonen, gelieve dit dan te melden bij de docent van het *eerste vak* op de betreffende avond(en).

Blok 1A: Liturgiek

Docent: ds. J. Noordam
Korenmolen 126, 9203 VA Drachten
0512-330343, noordam@solcon.nl
Tijd: 19.15-20.25 uur

Omschrijving van de cursus

Als we op zondag of bij andere gelegenheden naar de kerk gaan, is die samenkomst volgens bepaalde gewoonten gestructureerd. Deze structuur, die we liturgie noemen, is meestal zeer waardevast. Veranderingen in liturgie zijn vaak zeer gevoelig in gemeenten. Toch wordt de liturgie nogal eens onbewust beleefd. Men hecht aan de vaste structuur maar weet de volgorde van de liturgie soms maar moeilijk te vertellen. In deze cursus willen we die volgorde van onze kerkdiensten nader verkennen en ook onderzoeken waarom we het op deze manier doen.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 september	<i>Liturgie in de gereformeerde traditie: wat is liturgie en welke onderdelen komen in de reguliere eredienst voor.</i>
15 september	<i>Doop en Avondmaal en de hierbij gebruikte formulieren.</i>
22 september	<i>Liturgie rond huwelijk en begrafenissen; het ambt en de liturgie.</i>
29 september	<i>Zingen en bidden in de liturgie.</i>
6 oktober	<i>Het kerkgebouw en de inrichting van de kerk.</i>
13 oktober	<i>Een dienst voor belangstellenden.</i>

Doelstellingen

Cognitief	<i>Het leren van achtergronden van liturgische gebruiken en gewoonten.</i>
Affectief	<i>Het bewuster beleven van de liturgie en het kunnen meedenken over liturgische vormgeving.</i>

Aanbevolen literatuur

M.J.G. van der Velden, W.P. van der Aa en H.J. de Bie, *Als wij samenkomen. Liturgie in de gereformeerde traditie*, Zoetermeer 2000
F.G. Immink, *Het heilige gebeurt*, Zoetermeer 2011
Ed Dobson, *Een dienst voor belangstellenden...hoe begin je daarmee? Hoe traditionele kerken de buitenkerkelijken kunnen bereiken*, Hoornaar 1996

Blok 1B: Oude Testament

Docent: dr. J.F. Mol
Kommisjeweï 10, 9217 RN Nijega
0512-371525, jurrien.mol@wanadoo.nl
Tijd: 20.40-21.50 uur

Omschrijving van de cursus

Het Oude Testament omvat driekwart van onze bijbel. Deze boeken delen wij met het Joodse volk sinds het begin van de kerk. De inmiddels bekend geworden indeling van het Oude Testament in Wet, Profeten en Geschriften is die van de Hebreeuwse bijbel, welke verschilt van die van ons in de christelijke bijbel. Tijd, cultuur en omstandigheden van de vorming en het ontstaan van de boeken zullen aandacht ontvangen. Daarnaast worden thematische lijnen getrokken die door de boeken heenlopen.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 september	<i>Inleiding op het Oude Testament: de Hebreeuwse bijbel.</i>
15 september	<i>Uitleg (exegese) van het Oude Testament.</i>
22 september	<i>De Wet: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.</i>
29 september	<i>Land- en volkbelofte (exegese in uitvoering).</i>
6 oktober	<i>Land- en volkbelofte (exegese in uitvoering).</i>
13 oktober	<i>Het Oude Testament in de christelijke bijbel (verhouding tot het Nieuwe Testament).</i>

Doelstellingen

Cognitief	<i>Inzicht krijgen in de inhoud, opbouw en samenhang van de boeken van het Oude Testament.</i>
Affectief	<i>Zicht krijgen op het tegoed van het Oude Testament.</i>

Aanbevolen literatuur

A.S. van der Woude (red.), *Bijbels Handboek, Deel IIA, Het Oude Testament*, Kampen 1982 (bij voorkeur 2^e hands of studie-uitgave gezien de prijs)
H. Jagersma en M. Vervenne (red.), *Inleiding in het Oude Testament*, Kampen 2006 (3^e ongewijzigde druk - 1^e druk is van 1992)
G.McConville, *Oude Testament in hoofdlijnen*, Zoetermeer 2001

Blok 2A: Gemeenteopbouw

Docent: ds. J. Noordam
Korenmolen 126, 9203 VA Drachten
0512-330343, noordam@solcon.nl
Tijd: 19.15-20.25 uur

Omschrijving van de cursus

De gemeente staat voor de geweldige opdracht om ook in deze turbulente tijd gemeente van Christus te zijn. Vasthouden aan wat ons is 'overgeleverd' in de Schrift en de Belijdenis, en tegelijk een 'aantrekkelijke' gemeente zijn voor buitenstaanders, gaat dat wel samen? Juist door te ontdekken dat de Bijbelse principes over gemeente zijn ook vandaag nog hoogst actueel zijn, als het gaat om de opbouw van de christelijke gemeente.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
27 oktober	Het doel van de gemeente
10 november	De gemeente in de wereld
17 november	De eenheid van de gemeente
24 november	De Heilige Geest en de gaven in de gemeente
1 december	De verscheidenheid in de gemeente
8 december	De opbouw van de gemeente

Doelstellingen

Cognitief	<i>Leren dat God Zelf door Zijn Geest Zijn gemeente wil helpen meer en meer lichaam van Christus te zijn. Dat is volgens het Nieuwe Testament geen droom, maar een realiteit. Zo'n gemeente heeft allerlei kenmerkende trekken.</i>
Affectief	<i>Zoeken naar mogelijkheden om het geleerde ook dienstbaar te laten zijn aan de opbouw van de eigen gemeente.</i>

Verplichte literatuur

Ds. Chris van Andel, *De aantrekkelijke gemeente*, Gemeente zijn in de praktijk, IZB-Amersfoort (niet meer in de handel; te downloaden als e-book op de site van de IZB. Voor de cursus ook als reader te bestellen)

Aanbevolen literatuur

J. Hoek, *Geroepen in een nieuwe eeuw*, Zoetermeer 2008
M. van Campen, *Gemeenteopbouw rondom het Woord*, Zoetermeer 2000
Anne Pals, *Gemeenteopbouw groepsgewijs*, Over het werken met groepen, Zoetermeer 2001
Bram Krol, *Gemeentegroei Compleet*, een praktische handleiding, Hoornaar 2001
Bernard Lutikhuis, *Bouwoakkers en boeren*, Een bijdrage in het gesprek over de opbouw van de gemeente, Zoetermeer 2002
Rick Warren, *Doelgerichte Gemeente*, Vaassen 2003

Blok 2B: Nieuwe Testament

Docent: ds. Th. Korteweg
Hoofdstraat 29, 9172 ML Ferwert
0518-412285, fam.korteweg-dejongh@planet.nl
Tijd: 20.40-21.50 uur

Omschrijving van de cursus

De wetenschappelijke benadering van het Nieuwe Testament is sinds de 19^e eeuw vooral historisch gericht geweest. Tegenwoordig vragen we ook weer naar wat het Nieuwe Testament de eeuwen door aan steeds nieuwe generaties lezers heeft gezegd. Op de achtergrond staat de vraag naar wat de Geest tot de gemeente zegt.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
27 oktober	Evangelien binnen het Nieuwe Testament (Mattheüs, Marcus, Lucas)
10 november	Evangelien binnen het Nieuwe Testament (Johannes)
17 november	Evangelien buiten het Nieuwe Testament (Evangelie van Thomas en Judas)
24 november	Exegese van Mattheus 18: 12-14 en Lucas 15 : 1-7, vergeleken met evangelie van Thomas.
1 december	Lucas-Handelingen als geschiedschrijving
8 december	Evangelieverkondiging binnen en buiten de grenzen van Palestina (Handelingen 10: 34-43 en Handelingen 17: 16-34)

Doelstellingen

Cognitief	<i>Kennismaking met de wetenschappelijke benadering van de geschriften van het Nieuwe Testament, met name van de evangelien.</i>
Affectief	<i>Vermogen om vanuit een wisselend perspectief met de bijbeltekst om te gaan.</i>

Aanbevolen literatuur

Frans van Segbroeck, *Het Nieuwe Testament leren lezen. Achtergronden-Methoden-Hulpmiddelen*, Leuven-Voorburg 2005 (2e druk)

Blok 3A: Dogmatiek

Docent: ds. W.F. Schormans
 Aldewei 3, 8711 BS Workum
 0515-795242 w.f.schormans@online.nl
 Tijd: 19.15-20.25 uur

Omschrijving van de cursus

Als geloovigen mogen we vanuit Gods Woord nadenken over de grote christelijke thema's. Hierin zien we een samenhang die ons helpt in onze persoonlijke relatie met God, maar die ook weerbaar maakt tegen allerlei onbijbelse opvattingen die vandaag de dag de ronde doen. Vanuit historisch perspectief trekt de dogmatiek de lijnen door naar de actualiteit met de Bijbel als bron en norm. Als leidraad gebruiken we daarbij de Apostolische Geloofsbelijdenis.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof		
12 januari	Inleiding: wat is Dogmatiek?		
19 januari	Hoogst persoonlijk – over God de Vader	Gegronnd geloof	I
26 januari	Het woord is leven – over de Heilige Schrift	Gegronnd geloof	II
2 februari	Niemand los van God – de algemene openbaring	Gegronnd geloof	III
9 februari	Over de Schepping	Gegronnd geloof	IV
16 februari	Antropologie: de mens als beeld van God/ de breuk	Gegronnd geloof	VI

Doelstelling van de cursus

Cognitief *Deelnemers maken kennis met de ontwikkeling in het nadenken over de hoofdthema's van het christelijk geloof binnen de gereformeerde theologie.*
 Affectief *Deelnemers gaan de waarde en het nut inzien van het op systematische wijze bezig zijn met de christelijke geloofsleer.*

Verplichte literatuur

dr. G. Van den Brink, drs. M. Van Campen & dr.ir. J. Van der Graaf (redactie)
Gegronnd geloof, kernpunten uit de geloofsleer, Boekencentrum 1996

Aanbevolen literatuur

J.Vos, *Dogmatiek in kort bestek*, 's Gravenhage 1986 (alleen antiquarisch verkrijgbaar)
 J. Hoek, A. Mc Grath, *Handboek Christelijk Geloof*, Boekencentrum 2008
 C. van der Kooi, *Hinkelen binnen de lijnen. Enkele krijtstrepen voor een christologie*, Kampen 1999
 Dr. A.A. van Ruler, *Ik geloof, de twaalf artikelen van het geloof in ochtendwijdingen*, Nijkerk 1972 (alleen antiquarisch verkrijgbaar)

Blok 3B: Kerkgeschiedenis

Docent: ds. L.H. Oosten
Van Sytzamaweg 30, 9114 RW Driesum
0511-421227
Tijd: 20.40-21.50 uur

Omschrijving van de cursus

We willen ons dit seizoen verdiepen in de kerkgeschiedenis vanaf de apostolische tijd tot en met de Middeleeuwen.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
12 januari	<i>Apostolische en na-apostolische tijd (30-313) I: apostolische vaders, apologeten, kerkvaders.</i>
19 januari	<i>Apostolische en na-apostolische tijd (30-313) II: vervolgingen, martelaren.</i>
26 januari	<i>Staatskerk (vanaf 313) I: christelijke keizers (Constantijn, Theodosius).</i>
2 februari	<i>Staatskerk (vanaf 313) II: leergeschillen, kettters (Arianen, Nestorianen, Pelagianen), pausdom, concilies, confessies.</i>
9 februari	<i>Middeleeuwen (590-1517) I: uitbreiding christendom, zendelingen (Columba, Willebrord, Bonifatius), Islam (syncretisme, veroveringstochten).</i>
16 februari	<i>Middeleeuwen (590-1517) II: Karel de Grote, schisma 1054, kruistochten, hervormingsbewegingen (Waldenzen, Wycliff, Hus, Broeders des gemenen levens).</i>

Doelstelling van de cursus

Cognitief	<i>Door ons te verdiepen in de geschiedenis van de christelijke Kerk willen we Trachten vanuit het verleden te komen tot een beter verstaan van het heden (naar het woord van Bilderdijk: 'In 't verleden ligt het heden, in het nu, wat worden zal').</i>
Affectief	<i>De kerkgeschiedenis leert ons zien hoe door alle ontwikkelingen heen Christus Zijn Kerk regeert.</i>

Verplichte literatuur

K. Exalto, *Kerkgeschiedenis*, Zoetermeer 1986

Aanbevolen literatuur (ook voor volgende seizoenen)

Herman J. Selderhuis, *Handboek Nederlandse Kerkgeschiedenis*, Kampen 2006

W. van der Zwaag, *Om de schat van Christus' bruid*, Kampen 1984

W. van der Zwaag, *Reveil en Afscheiding*, Kampen 2006

Blok 4A: Ethiek

Docent: ds. S. Boukes
Schwartzenbergstraat 17, 9104 HJ Damwoude
0511-424842, s.boukes@gereformeerdekerkdamwoude.nl
Tijd: 19.15-20.25 uur

Omschrijving van de cursus

Over goed en kwaad wordt nagedacht door alle mensen, christen of niet-christen. Maar de uitkomsten daarvan willen nog wel eens verschillen. Daarom gaan we in deze cursus op zoek naar een basis voor een christelijke ethiek, die ons helpt een christelijke bijdrage te leveren aan de morele vragen van onze tijd.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 maart	<i>De vraag naar goed en kwaad en de vele antwoorden.</i>
22 maart	<i>De roeping van de christelijke ethiek in onze tijd.</i>
29 maart	<i>Het beroep op de Bijbel en het gebruik van de wet.</i>
12 april	<i>De heiliging van de gelovige als uitgangspunt voor de christelijke ethiek.</i>
19 april	<i>Liefde, gerechtigheid en vrijheid.</i>
26 april	<i>Een voorbeeld uit de praktijk.</i>

Doelstellingen

Cognitief	<i>De deelnemers krijgen kennis van en inzicht in de achtergronden van de ethische discussies in onze tijd.</i>
Affectief	<i>De deelnemers zijn beter in staat vanuit een christelijke visie positie te kiezen in ethische kwesties en kunnen uitleggen wat een geheiligd leven is.</i>

Aanbevolen literatuur

Patrick Nullens, *Verlangen naar het goede, bouwstenen voor een christelijke ethiek*, Zoetermeer 2006
J. Douma, *Grondslagen, Christelijke Ethiek*, Kampen 1999
G.G. de Kruijf, *Christelijke Ethiek, een inleiding met sleutelteksten*, Zoetermeer 1999
Bert Loonstra, *Zo goed en zo kwaad, naar een ethiek van de christelijke gemeente*, Zoetermeer 2000

Blok 4B : Missiologie

Docent: ds. J.H.W. Kijzer
Taekemastrjitte 10, 9251 RL Burgum
Telefoon nog niet bekend , j.kijzer@chello.nl
Tijd: 20.40-21.50 uur

Omschrijving van de cursus

Dit cursusjaar houden we ons bij het vak Missiologie bezig met evangelisatie. Daarbij gaat het om het delen van het christelijke geloof, en wel met mensen in onze omgeving die het evangelie niet kennen, of van het evangelie vervreemd zijn. Een christen zit niet opgesloten met zijn of haar geloof, maar komt ermee naar buiten. Hoe dan? Hoe doe je dat in de tijd van nu? Wat leert de Bijbel? Hoe is dat vervolgens gedaan en wat gebeurde er dan? Wat zijn goede vormen van evangelisatie in de tijd van nu?

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 maart	Evangelisatie in het Nieuwe Testament.
22 maart	Evangelisatie in het Nieuwe Testament.
29 maart	Evangelisatie in de geschiedenis van de Kerk : (wat) langer geleden.
12 april	Evangelisatie in de geschiedenis van de Kerk: kort (er) geleden.
19 april	Evangelisatie in de praktijk, nu.
26 april	Evangelisatie in de praktijk, nu.

Doelstellingen

Cognitief: *Meer zicht krijgen op de kansen van evangelisatie in onze tijd.*
Affectief: *Meer betrokkenheid krijgen op het werk van de evangelisatie, persoonlijk en in de plaatselijke gemeente.*

Aanbevolen literatuur

Jurjen de Groot, Niels de Jong, Arjan Markus, *Missionair is mogelijk. Een praktische handreiking voor missionair gemeentezijn*, Zoetermeer 2007
Stefan Paas, *Jezus als Heer in een plat land*, Zoetermeer 2001
Stefan Paas, *De werkers van het laatste uur. De inwijding van nieuwkomers in het christelijk geloof en in de christelijke gemeente*, Zoetermeer 2003
Nelly Boot en Marja Brak (red.), *Als een stad op een berg. Evangelisatie vanuit de gemeente*, Amersfoort
Herman Selderhuis (red.) *Handboek Nederlandse kerkgeschiedenis*, 2006 , relevante gedeelten

Blok 1A: Oude Testament

Docent: dr. J.F. Mol
Kommisjeweï 10, 9217 RN Nijega
0512-371525, jurrien.mol@wanadoo.nl
Tijd: 20.40-21.50 uur

Omschrijving van de cursus

Het Oude Testament omvat driekwart van onze bijbel. Deze boeken delen wij met het Joodse volk sinds het begin van de kerk. De inmiddels bekend geworden indeling van het Oude Testament in Wet, Profeten en Geschriften is die van de Hebreeuwse bijbel, welke verschilt van die van ons in de christelijke bijbel. Met name de samenstelling van het deel 'de Profeten' verschilt van de ons bekende indeling. Bestudering van deze Bijbelboeken vanuit het perspectief dat het profetenboeken betreft, laat de eigen betekenis van deze teksten oplichten. Hierbij willen we oog hebben voor de betekenis in de eigen tijd en context en voor de blijvende waarde tot op de dag van vandaag.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 september	Inleiding op de Profeten in de Hebreeuwse bijbel.
15 september	De vroege Profeten.
22 september	De late Profeten: de grote Schriftprofeten.
29 september	De late Profeten: de (twaalf) kleine Profeten.
6 oktober	Een raadselachtige profeet: Ezechiël.
13 oktober	De blijvende waarde van de oudtestamentische profetieën (o.a. lijnen naar het Nieuwe Testament).

Doelstellingen

Cognitief *Inzicht krijgen in de eigenheid van het deel van de Hebreeuwse Bijbel dat bekend staat als de Profeten.*

Affectief *Profetieën zijn niet voor even maar voor het leven.*

Aanbevolen literatuur

A.S. van der Woude (red.), *Bijbels Handboek, Deel IIA, Het Oude Testament*, Kampen 1982 (bij voorkeur 2^e hands of studie-uitgave gezien de prijs)

H. Jagersma en M. Vervenne (red.), *Inleiding in het Oude Testament*, Kampen 2006 (3^e ongewijzigde druk - 1^e druk is van 1992)

G.McConville, *Oude Testament in hoofdlijnen*, Zoetermeer 2001

Blok 2B: Liturgiek

Docent: ds. J. Noordam
 Korenmolen 126, 9203 VA Drachten
 0512-330343, noordam@solcon.nl
 Tijd: 20.40-21.50 uur

Omschrijving van de cursus

Als we op zondag of bij andere gelegenheden naar de kerk gaan, is die samenkomst volgens bepaalde gewoonten gestructureerd. Deze structuur, die we liturgie noemen, is meestal zeer waardevast. Veranderingen in liturgie zijn vaak zeer gevoelig in gemeenten. Toch wordt de liturgie nogal eens onbewust beleefd. Men hecht aan de vaste structuur maar weet de volgorde van de liturgie soms maar moeilijk te vertellen. In deze cursus willen we die volgorde van onze kerkdiensten nader verkennen en ook onderzoeken waarom we het op deze manier doen.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 september	<i>Liturgie in de gereformeerde traditie: wat is liturgie en welke onderdelen komen in de reguliere eredienst voor.</i>
15 september	<i>Doop en Avondmaal en de hierbij gebruikte formulieren.</i>
22 september	<i>Liturgie rond huwelijk en begrafenissen; het ambt en de liturgie.</i>
29 september	<i>Zingen en bidden in de liturgie.</i>
6 oktober	<i>Het kerkgebouw en de inrichting van de kerk.</i>
13 oktober	<i>Een dienst voor belangstellenden.</i>

Doelstellingen

Cognitief	<i>Het leren van achtergronden van liturgische gebruiken en gewoonten.</i>
Affectief	<i>Het bewuster beleven van de liturgie en het kunnen meedenken over liturgische vormgeving.</i>

Aanbevolen literatuur

M.J.G. van der Velden, W.P. van der Aa en H.J. de Bie, *Als wij samenkomen. Liturgie in de gereformeerde traditie*, Zoetermeer 2000
 F.G. Immink, *Het heilige gebeurt*, Zoetermeer 2011
 Ed Dobson, *Een dienst voor belangstellenden...hoe begin je daarmee? Hoe traditionele kerken de buitenkerkelijken kunnen bereiken*, Hoornaar 1996

Blok 2A: Nieuwe Testament

Docent: ds. Th. Korteweg
Hoofdstraat 29, 9172 ML Ferwert
0518-412285, fam.korteweg-dejongh@planet.nl
Tijd: 19.15-20.25 uur

Omschrijving van de cursus

De wetenschappelijke benadering van het Nieuwe Testament is sinds de 19^e eeuw vooral historisch gericht geweest. Tegenwoordig vragen we ook weer naar wat het Nieuwe Testament de eeuwen door aan steeds nieuwe generaties lezers heeft gezegd. Op de achtergrond staat de vraag naar wat de Geest tot de gemeente zegt.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
27 oktober	<i>Wat zijn nieuwtestamentische brieven?</i>
10 november	<i>Vergelijking tussen Paulus' Eerste brief aan de Thessalonicensen en zijn Brief aan de Romeinen.</i>
17 november	<i>Exegese van I Thessalonicensen 1-3 (a).</i>
24 november	<i>Exegese van I Thessalonicensen 1-3 (b).</i>
1 december	<i>Exegese van Romeinen 1-3 (a).</i>
8 december	<i>Exegese van Romeinen 1-3 (b).</i>

Doelstellingen

Cognitief *Kennismaking met de wetenschappelijke benadering van de geschriften van het Nieuwe Testament, met name van de Brieven.*

Affectief *Vermogen om vanuit een wisselend perspectief met de bijbeltekst om te gaan.*

Aanbevolen literatuur

Frans van Segbroeck (red.), *Paulus*, Leuven 2004

Blok 2A: Gemeenteopbouw

Docent: ds. J. Noordam
Korenmolen 126, 9203 VA Drachten
0512-330343, noordam@solcon.nl
Tijd: 19.15-20.25 uur

Omschrijving van de cursus

De gemeente staat voor de geweldige opdracht om ook in deze turbulente tijd gemeente van Christus te zijn. Vasthouden aan wat ons is 'overgeleverd' in de Schrift en de Belijdenis, en tegelijk een 'aantrekkelijke' gemeente zijn voor buitenstaanders, gaat dat wel samen? Juist door te ontdekken dat de Bijbelse principes over gemeente zijn ook vandaag nog hoogst actueel zijn, als het gaat om de opbouw van de christelijke gemeente.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
27 oktober	Het doel van de gemeente
10 november	De gemeente in de wereld
17 november	De eenheid van de gemeente
24 november	De Heilige Geest en de gaven in de gemeente
1 december	De verscheidenheid in de gemeente
8 december	De opbouw van de gemeente

Doelstellingen

Cognitief	<i>Leren dat God Zelf door Zijn Geest Zijn gemeente wil helpen meer en meer lichaam van Christus te zijn. Dat is volgens het Nieuwe Testament geen droom, maar een realiteit. Zo'n gemeente heeft allerlei kenmerkende trekken.</i>
Affectief	<i>Zoeken naar mogelijkheden om het geleerde ook dienstbaar te laten zijn aan de opbouw van de eigen gemeente.</i>

Verplichte literatuur

Ds. Chris van Andel, *De aantrekkelijke gemeente*, Gemeente zijn in de praktijk, IZB-Amersfoort (niet meer in de handel; te downloaden als e-book op de site van de IZB. Voor de cursus ook als reader te bestellen)

Aanbevolen literatuur

J. Hoek, *Geroepen in een nieuwe eeuw*, Zoetermeer 2008
M. van Campen, *Gemeenteopbouw rondom het Woord*, Zoetermeer 2000
Anne Pals, *Gemeenteopbouw groepsgewijs*, Over het werken met groepen, Zoetermeer 2001
Bram Krol, *Gemeentegroei Compleet*, een praktische handleiding, Hoornaar 2001
Bernard Lutikhuis, *Bouwoakkers en boeren*, Een bijdrage in het gesprek over de opbouw van de gemeente, Zoetermeer 2002
Rick Warren, *Doelgerichte Gemeente*, Vaassen 2003

Blok 3A: Kerkgeschiedenis

Docent: ds. L.H. Oosten
Van Sytzamaweg 30, 9114 RW Driesum
0511-421227
Tijd: 19.15--20.25 uur

Omschrijving van de cursus

We willen ons dit seizoen verdiepen in de kerkgeschiedenis vanaf de Reformatie tot en met de Verlichting.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
12 januari	<i>De grote hervormers I: Luther.</i>
19 januari	<i>De grote hervormers II: Zwingli.</i>
26 januari	<i>De grote hervormers III: Calvijn.</i>
2 februari	<i>Stromingen naast en contra de Reformatie: wederdopers, dwepers, anti-trinitariërs, contra-reformatie.</i>
9 februari	<i>De Reformatie in de Nederlanden: voorbereiding, toenemend calvinisme, 80-jarige oorlog, Twaalfjarig Bestand, Synode van Dordrecht.</i>
16 februari	<i>Nadere Reformatie en Verlichting: piëtisme, puritanisme, Verlichting (rationalisme, opkomend modernisme).</i>

Doelstelling van de cursus

Cognitief	<i>Door ons te verdiepen in de geschiedenis van de christelijke Kerk willen we Trachten vanuit het verleden te komen tot een beter verstaan van het heden (naar het woord van Bilderdijk: 'In 't verleden ligt het heden, in het nu, wat worden zal').</i>
Affectief	<i>De kerkgeschiedenis leert ons zien hoe door alle ontwikkelingen heen Christus Zijn Kerk regeert.</i>

Verplichte literatuur

K. Exalto, *Kerkgeschiedenis*, Zoetermeer 1986

Aanbevolen literatuur (ook voor volgende seizoenen)

Herman J. Selderhuis, *Handboek Nederlandse Kerkgeschiedenis*, Kampen 2006

W. van der Zwaag, *Om de schat van Christus' bruid*, Kampen 1984

W. van der Zwaag, *Reveil en Afscheiding*, Kampen 2006

Blok 3B: Dogmatiek

Docent:

Tijd: 20.40-21.50 uur

*Helaas zijn deze gegevens op dit moment nog niet beschikbaar!
We hopen spoedig te kunnen melden wie de docent is en hoe het lesprogramma eruit ziet.*

Blok 4A : Missiologie

Docent: ds. J.H.W. Kijzer
Taekemastrjitte 10, 9251 RL Burgum
Telefoon nog niet bekend , j.kijzer@chello.nl
Tijd: 19.15-20.25 uur

Omschrijving van de cursus

Dit cursusjaar houden we ons bij het vak Missiologie bezig met evangelisatie. Daarbij gaat het om het delen van het christelijke geloof, en wel met mensen in onze omgeving die het evangelie niet kennen, of van het evangelie vervreemd zijn. Een christen zit niet opgesloten met zijn of haar geloof, maar komt ermee naar buiten. Hoe dan? Hoe doe je dat in de tijd van nu? Wat leert de Bijbel? Hoe is dat vervolgens gedaan en wat gebeurde er dan? Wat zijn goede vormen van evangelisatie in de tijd van nu?

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 maart	Evangelisatie in het Nieuwe Testament.
22 maart	Evangelisatie in het Nieuwe Testament.
29 maart	Evangelisatie in de geschiedenis van de Kerk : (wat) langer geleden.
12 april	Evangelisatie in de geschiedenis van de Kerk: kort (er) geleden.
19 april	Evangelisatie in de praktijk, nu.
26 april	Evangelisatie in de praktijk, nu.

Doelstellingen

Cognitief: Meer zicht krijgen op de kansen van evangelisatie in onze tijd.
Affectief: Meer betrokkenheid krijgen op het werk van de evangelisatie, persoonlijk en in de plaatselijke gemeente.

Aanbevolen literatuur

Jurjen de Groot, Niels de Jong, Arjan Markus, *Missionair is mogelijk. Een praktische handreiking voor missionair gemeentezijn*, Zoetermeer 2007
Stefan Paas, *Jezus als Heer in een plat land*, Zoetermeer 2001
Stefan Paas, *De werkers van het laatste uur. De inwijding van nieuwkomers in het christelijk geloof en in de christelijke gemeente*, Zoetermeer 2003
Nelly Boot en Marja Brak (red.), *Als een stad op een berg. Evangelisatie vanuit de gemeente*, Amersfoort
Herman Selderhuis (red.) *Handboek Nederlandse kerkgeschiedenis*, 2006 , relevante gedeelten

Blok 4B: Ethiek

Docent: ds. S. Boukes
Schwartzenbergstraat 17, 9104 HJ Damwoude
0511-424842, s.boukes@gereformeerdekerkdamwoude.nl
Tijd: 20.40-21.50 uur

Omschrijving van de cursus

In de protestantse ethiek is de vraag naar de bijbelse ethiek van fundamentele betekenis. Daarom verdiepen we ons in de ethiek van het Oude en Nieuwe Testament, en proberen we zicht te krijgen op basisgedachten. Tenslotte zoeken we naar een christelijke weg in de ingewikkelde vragen rondom het thema 'oorlog'.

Inhoud van de cursus

Datum	Lesstof
8 maart	<i>De ethiek van het Oude Testament: de kern van de wetgeving.</i>
22 maart	<i>De ethiek van het Oude Testament: de les van de wijzen.</i>
29 maart	<i>De ethiek van het Nieuwe Testament: de weg die Jezus wijst.</i>
12 april	<i>De ethiek van het Nieuwe Testament: de ethiek bij Paulus.</i>
19 april	<i>Het oorlogsvraagstuk: heiliging van de oorlog?</i>
26 april	<i>Het oorlogsvraagstuk: heiliging in de oorlog?</i>

Doelstellingen

Cognitief	<i>De deelnemers krijgen inzicht in de wijze waarop in de Bijbel wordt omgegaan met de vragen van goed en kwaad.</i>
Affectief	<i>De deelnemers oefenen hun ethische gevoeligheid aan de hand van een thema dat in moreel opzicht complex is.</i>

Aanbevolen literatuur

Hetty Lalleman-de Winkel, *Van levensbelang. De relevantie van de oudtestamentische ethiek*, Zoetermeer 1999